

Blomsterlupin

Blomsterlupin (*Lupinus polyphyllus*) är en flerårig ört som kommer från Nordamerikas bergstrakter. Den sprids främst med frön, men kan även spridas med rotdelar. Växten har förädlats och gett upphov till flera hybrider som är invasiva i olika delar av världen, till exempel regnbågslupin på Nya Zeeland. Blomningstiden är från juni till augusti.

Växten är invasiv eftersom den har:

- En mycket stor förmåga att sprida sig ut i naturen.
- Effektiv fröspridning med uppsprickande fröbaljor som slungar iväg fröna.
- Kraftig rot som lagrar näring och som är svår att dra upp.
- Stor förmåga att helt ta över och skugga ut annan vegetation.
- Fördel gentemot andra växter i näringsfattiga miljöer eftersom den, liksom många andra ärtväxter, samarbetar med kvävefixerande bakterier i en symbios. På så sätt ökar halten kväve i jorden där blomsterlupin växer.

Varför är blomsterlupin ett hot mot biologisk mångfald?

Blomsterlupin etablerar sig lätt på näringsfattig och solbelyst mark, som ofta är rik på andra arter. Eftersom blomsterlupinen fixerar sitt eget kväve gödslar den marken där den växer. En lågvuxen och örtrik flora ersätts därmed av enbart lupiner, eller på sin höjd en högvuxen flora som består av "vanliga arter" som gräsarter, hundkex och tistlar. Blomsterlupin är svår att bekämpa eftersom den har

FAKTA OCH RÅD

Blomsterlupin är en av de mest problematiska invasiva växtarterna i Sverige idag. Här är fakta om arten och råd om hur den kan begränsas och bekämpas.

Här växer blomsterlupin idag

Blomsterlupin kan växa på närapå alla marktyper, från lera till grus, från fuktigt till torrt och i nästan hela landet. Växten kräver däremot mycket ljus för att kunna bli dominant och har svårt att ens överleva under skuggiga förhållanden.

■ Utbredning av blomsterlupin i Sverige baserat på observationer i Artportalen, 1995–2020 (Observera att detta bara är rapporter, vilket gör att det är större sannolikhet att arten har rapporterats där det bor fler människor).

I Artportalen är det bara i Torne lappmark där arten inte är rapporterad alls.

Blomsterlupin finns inte med på EUs förteckning över invasiva arter vilket betyder att den ännu inte omfattas av några regler.

långlivade frön som kan ligga i jorden och vänta på rätt tillfälle att gro. Arten kan även lagra mycket näring i sina rötter. Den lagrade näringen gör att blomsterlupinen kan skjuta nya skott även om den blir avslagen år efter år. Vid uppgrävning eller flytt av jord kan rötter, även små bitar, skapa nya plantor.

Andra problem med blomsterlupin

Eftersom blomsterlupin konkurrerar ut annan flora så missgynnas många insektsarter indirekt av växten. Pollinatörer som inte är anpassade för att kunna öppna lupinens blommor har helt enkelt svårt att hitta blommor att besöka och eftersom blomningen snabbt är över hos blomsterlupinen återstår det inte mycket som blom-besökande insekter kan leva på senare under säsongen.

Så fungerar spridningen

Blomsterlupin sprids främst med frön men kan också spridas med rötter vid grävarbete eller om lupiner växer i jord- eller sandtag. Det är mycket viktigt att växten inte får möjlighet att sätta frön som kan spridas till omgivningen. Det är inte ovanligt att en enda planta kan ge upphov till hela 2 500 frön per år. Växten skickar ut fröna någon meter från moderplantan genom snabbt uppsprickande fröbaljor.

Frösättning skall undvikas också för att minska risken att en fröbank byggs upp i jorden. Fröbanken består av frön som vilar, men som kan gro vid gynnsamma förhållanden. De flesta lupinfrön gro första året. Efter det minskar antal frön som gro. Men även om det bara är några få procent av fröna som lever efter ett antal år så kan fröbanken ändå vara så stor att det innebär en stor risk för uppkomst av nya plantor. I bestånd av sandlupin (en närbesläktad men mindre växt än blomsterlupin) på Island kan fröbanken i äldre bestånd bestå av upp till 6 700 frön per kvadratmeter.

Människor sprider blomsterlupin på olika sätt:

- Genom att plantera eller så ut växten.
- Indirekt spridning när frön fastnar på till exempel skor, däck och maskiner.
- När man flyttar jord som innehåller frön eller rotdelar.
- Genom dumpning av trädgårdsavfall.

Förväxlingsarter

De flesta känner igen blomsterlupin men den kan ibland förväxlas med blåeld som också trivs i torra och magra miljö som torra vägkanter. Blomsterlupin kännetecknas av de spektakulära och blå, rosa eller vita blomställningarna. Bladen är fingrade med många smala småblad i en krans. Efter blomning går växten från ett färggrant intryck till ett brungrått utseende på grund av att fruktbaljorna blir bruna när de mognar.

Den här informationen kommer från kunskapsstödet "Kommunens arbete med invasiva växtarter" som tagits fram av SLU Centrum för biologisk mångfald på uppdrag av Naturvårdsverket. Materialet finns i sin helhet på Naturvårdsverkets webbplats.

Rapportera arten på invasivaarter.nu när du upptäcker den!

Så arbetar du med blomsterlupin

Begränsa

Slå av blomställningarna vid blomning så frösättning aldrig sker, ungefär två gånger per år. (Det beror på var i landet man befinner sig.)

Bekämpa

Här finns många olika alternativ där bland annat slätter och uppgrävning ingår. Eftersom mycket forskning och försök pågår så finns uppdaterade beskrivningar och jämförelser mellan metoder i Naturvårdsverkets metodkatalog för bekämpning av invasiva främmande arter. Den hittar du genom att söka på metodkatalog invasiva arter på Naturvårdsverkets webbplats.

Försiktighetsåtgärder vid bekämpning:

- Var försiktig så inte blomsterlupinens frukter är mogna och sprider frön vid bekämpningen.
- Samla plantorna i slutna säckar för att minimera risk för frö- och rot-delsspridning.
- Blomsterlupin sprids inte med blad och stjälk men frön kan efter mogna så var försiktig om du låter växtmaterial vara kvar på platsen eller vid kompostering.
- Växtavfallet ska slängas i slutna påse i kärlet för brännbara hushålls-sopor, absolut inte i komposten.
- Större mängder växtavfall ska transporteras i slutna säckar till återvinningscentralen. Ta reda på var på din återvinningscentral du ska lägga växtavfall från invasiva arter. Det ska absolut inte slängas bland trädgårdsavfall.
- Tvätta redskap, skosulor, maskiner, skopor och liknande för att inte riskera att sprida arten vidare. Se till att vattnet vid rengöring inte kan rinna ut någonstans och orsaka nyetablering av växten.
- Gör årliga uppföljningar av bekämpningsåtgärder för att ta bort småplantor tills inga nya plantor dyker upp.